

СВІТ МОВИ – СВІТ У МОВІ

МАТЕРІАЛИ
VII Міжнародної наукової конференції

Київ 2023

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України
Лодзинський університет
Шуменський університет
імені Єпископа Костянтина Преславського

СВІТ МОВИ – СВІТ У МОВІ

МАТЕРІАЛИ
VII Міжнародної наукової конференції 27 жовтня 2023 р.

Київ – 2023

УДК 811
ББК 81.2

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету
іноземної філології Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова (протокол № 5 від 14 грудня 2023 р.)

Світ мови – світ у мові: матеріали VII Міжнародної наукової конференції (м. Київ, 27 жовтня 2023 р.; Український державний університет імені Михайла Драгоманова): тези доповідей / уклад. І. В. Воловенко, Т. В. Слива; за заг. ред. Ю. В. Кравцової. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. 285 с. електронне видання

ISBN 978-966-931-299-0

Збірник містить тези доповідей учасників наукової конференції, де розглядаються актуальні проблеми історичного розвитку мови, взаємозв'язку мови та мислення, мови як феномена культури, її ролі в міжкультурній комунікації, мовної семантики, лексико-граматичних інновацій, функціонування мовних засобів у різних типах дискурсу, сутності мовної особистості, прикладні аспекти вивчення мови.

Призначено для філологів – учених, викладачів, студентів.

© Автори статей, 2023

ISBN 978-966-931-299-0

© Український державний університет
імені Михайла Драгоманова, 2023

Т. С. Коваль
Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ

В умовах сьогоденного університетського навчання важким викликом є підготовка перекладача-практика, проте ми можемо надати базу і зорієнтувати його для успішного розвитку набутих навичок поза межами університету та мінімізувати проблеми, які можуть виникати у подальшій фаховій діяльності.

Опанування мови можливе за умови постійного її використання. Проте лише знання мови не робить з будь-якої людини перекладача. А отже, опанування цієї професії передбачає набуття особливих, саме «перекладацьких» навичок – культурних і психологічних, а також і саме практичних аспектів майбутнього фаху. Отже, зважаючи на вищесказане, можна поставити питання наступним чином: що тоді має вміти перекладач, якими компетенціями він має володіти?

Культурна складова навчання. Культура нерозривно пов'язана з мовою, тому найскладніше перекладачам дається переклад термінів, що потребують знань своєї і чужих культур. Не лише перекладач загалом, а й перекладач, який працює у певній галузі, має проходити особливу підготовку, яка націлена на формування релевантних саме для його галузі навичок. Наприклад, хмонги (або мяо – група народів в південному Китаї, північному В'єтнамі, Лаосі, Таїланді, М'янмі) у своїй мові не мають таких слів як «*рак*» чи «*клітина*». Лікарі та лінгвісти Каліфорнійського університету спробували створити ці слова для їх мов, проте перекладачам і досі потрібно довго пояснювати, що саме це означає [4]. Вирізняються з-поміж перекладацької спільноти та потребують особливої підготовки також військові перекладачі. Перекладачі, що перебувають в зонах бойових дій, мають вищий відсоток смертності. Зокрема під час Іранської війни перекладачів вбивали в 10 разів частіше за солдат [1]. Одним з базових принципів усного перекладу в умовах війни є збереження нейтралітету. Тобто у роботі за таких умов потрібно володіти знаннями в галузі культури та психології. В окресленому контексті переклад є місцем розуміння і порозуміння культур.

Часте використання спортивних метафор у промовах американських політиків також додає складнощів перекладачам. Або ж приклад з Г. Обстом, який був перекладачем для 7 американських президентів, він консультував Президента Джонсона в питаннях ракетної оборони НАТО під час його зустрічі з канцлером

К. Кізінгергом, тобто виконував «позаперекладацькі» функції [3]. Це вкотре доводить, що перекладач має володіти не лише знаннями мов.

Сама ж практична сторона підготовки перекладача є чи не найважливішим завданням у його загальній підготовці.

У підручнику «Теорія і практика перекладу (німецька мова)» Т. Р. Кияка наведено ширший спектр вправ для пропрацювання, але це загалом стосується переважно письмового перекладу. У 8-му розділі «Функціонально-стильові труднощі перекладу», у підрозділі 8.4 «Військовий переклад» наведена певна термінологія, але одним із завдань курсу є пункт про «формування активного білінгвального (англо-українського) лексико-термінологічного мінімуму готових перекладацьких рішень...» [2]. Тут постають одразу два питання: 1. Чому в певному випадку потрібно спиратися на англо-українську лексику, а не на німецьку? 2. Що робити і як опрацьовувати ті одиниці, які з'являються безпосередньо на тлі війни?

На сьогодні, наприклад, військовий лексикон ЗСУ не перекладають французькою мовою і лише частково перекладають німецькою. У відкритих джерелах неможливо знайти сучасну військову лексику, лише у власноруч створених словниках перекладачів-практиків, які зараз працюють з іноземною пресою, військовими чи медичними асистентами.

Якщо ми говоримо про усний переклад, особливо в умовах онлайн-навчання, то всі відомі нам вправи не є на 100% ефективними:

1. Вправа на повторення тексту не може адекватно бути виконана за умов недостатнього інтернет-сигналу. У такого роду вправі має місце «відставання» між студентами на одне, два чи більше слів.

2. Інша вправа: студент чи студентка витягує випадкову картку з якимось словом і приблизно 4–7 хв. просто веде монолог, пов'язаний з ним. У цьому випадку, як і з попередньою вправою, важливо контролювати міміку, темп мови, жестикуляцію та модуляції – все, що є складовими усного двостороннього перекладу.

3. Трансформація речень, тобто беремо за основу речення і в межах дозволеного граматичними правилами починаємо перекладати кожен член речення: *Ich gehe heute ins Cafe/Heute gehe Ich ins Cafe/Ins Cafe gehe Ich heute* тощо.

4. Ще одна вправа на увагу: наприклад, студенти слухають якийсь текст, перекладають і паралельно виконують іншу, нескладну дію ,наприклад, пишуть цифри від 1 до 100.

Загалом можна сказати, що, використовуючи різні ресурси, такі як youtube, фільми чи пресу, студенти і самостійно можуть практикуватися в усному перекладі. Але однією з його складових є перформенс. За умов онлайн-навчання без спеціального програмного

забезпечення, можливості оволодіти навичками усного двостороннього перекладу в повному обсязі суттєво ускладнюється.

Література:

1. *Armed Forced Journal* by Lieutenant Colonel Paul T. Darling. URL: http://armedforcesjournal.com/terpsto-troops/
2. *Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М.* Теорія і практика перекладу. Вінниця: Нова Книга, 2006, 425 с.
3. *Obst Harry*. White House Interpreter: The Art of Interpretation. Blomington, IN: AuthorHouse, 2010.
4. *Schroepfer Tracy A., Waltz A., Noh Hyunjin, Matloub Jacqueline, Kue Viluck.* Seeking to Bridge Two Cultures: The Wisconsin Hmong Cancer Experience. Jornal of Cancer Education, 2010. 25.

Н. М. Кондрич
Київ, Україна

МОТИВ ВТЕЧІ В АМЕРИКАНСЬКОМУ РОМАНІ XX СТ.: ТИПОЛОГІЯ

Американська література XX ст., у якій відображено бурхливий розвиток суспільства та значимі історичні події, активно використовувала мотив втечі як засіб вираження особистісних конфліктів і колективних проблем. Дослідження типології мотиву втечі дозволяє розкрити його різноманітні аспекти та глибину його впливу на формування літературних творів того часу. Це дослідження може сприяти кращому розумінню культурного, історичного та соціального контексту творів відповідного періоду та поглибленню наших знань про важливі теми, які хвилювали уяву письменників XX ст.

Дослідження мотиву втечі в літературі здебільшого зосереджені на аналізі окремих текстів, з невеликою кількістю систематичних оглядів з точки зору літературної теорії. Р. Гейлман [2] дав визначення «літератури втечі» та ескапізму, прослідкував шлях розвитку цих понять; Макферсон [3] проаналізувала ескапістську літературу та літературу втечі в фемістичному русі; Цуй Дзян [4, с. 1] проаналізувала мотив втечі в романах Д. Г. Лоуренса, використовуючи його як засіб для роздумів про культурні цінності, які ставлять на перше місце реалізацію бажань; Чжао Хуан [5] дослідив зв'язок між останнім твором Вільяма Морріса «Дім» та його ранньою творчістю через призму теми «втечі як повернення».